

Az élveboncolás

Pintér Béla színész-rendezővel Koncz Tamás beszélget

Magára ismer még ebben a közegben a magyar közönség – színpadi díszlet vagy máig élő üzenet ez számukra?

Ha színpadi díszlet lenne, nyilván nem néznék meg ennyien. Mindkét előadás száz fölött jár már, a tizennégy éve játszott *Parasztoperából* most volt a háromszázadik. A három évvel ezelőtti *Titkainkban* pedig a táncház-mozgalom is megjelenik. A magyar népi kultúra inspirál, de sohasem használom öncélúan a zenét, a táncot, a tájszólást – ezek a drámai hatást szolgálják, ezért is hatnak a nézőkre, előképzettségtől függetlenül. A különböző nyelvi rétegek, adott esetben a tájszólás használata az egyik leghatékonyabb módja egy karakter jellemzésének – megszólal a figura és máris jelent valamit, hatást vált ki.

A táncház-mozgalmat a 70-es években megtúrta, ma támogatja a hatalom. Mit gondol arról, hogy – legalábbis a népiesség szempontjából – egymásra találtak a központilag támogatott művészetfelfogással?

A népi kultúra értékéből semmit sem von le, hogy ki hogyan használja. A mi előadásainkat a felhasználás módja hitelesíti.

Közéleti szereplők is magukra ismerhetnek előadásaikban, például a *Titkaink* című színmű egyik ifjúsági lapban dolgozó szerzőjére. Emlékeztető ez, vagy inkább kikacsintás, amivel játékba hozza a valóságot?

A népi kultúra ihletet ad, de használata nem lehet öncélú. A lényeg az ember, a zsigeri hatás, a színpadon zajló élveboncolás – mondja Pintér Béla, aki társulatával havi tizennyolc teltházast tart, és ha tehetné, meg sem állna ennyinél. *Parasztopera* című darabja CD-formában jelenik meg a Könyvhéten – erről kérdeztük a színész-rendezőt, de szóba került készülő műve, a hatalom és a független színház viszonya is. Szinte minden művét fémjelzik a népies motívumok, a *Kórház-Bakonytól* kezdve a *Parasztoperáig*.

A *Titkainkban*, mivel olyan korról van szó, melyet én is megéltem, helyenként dokumentarista pontosságú részletekkel idézem meg a miliőt, bár maga a történet fiktív, így meg sem történhetett volna. A pontos idézés is a hatás része.

Azt nyilatkozta, hálás lehet a hatalomnak, amiért témát ad, hiszen a politikai töltet vonzza az amúgy nem színházlátogató közönséget. Hálás önnek a hatalom is? Kapott akár elismerő, akár fenyegető visszajelzéseket?

A kérdés meglehetősen álnaivnak tűnik. A támogatásunk, mint ahogy nagyjából mindenkinek a független szférában, folyamatosan csökken. Nem kaptam Kossuth-díjat mostanában, de egyelőre nincs konkrét fenyegetés sem.

A *Sütemények királynőjében* is saját életének epizódjait, talán legfájdalmasabb emlékeit dolgozza fel. Gyó-

gyulni próbál, vagy inkább ihletet nyer a visszatéréssel?

Nem én vagyok az egyetlen művész, aki saját élményekből dolgozik. Nem vagyok pszichológus, nem tudom, mitől, hogyan gyógyulnak a lelki sebek, de a színház akkor működik, ha erős az alkotóban a közlésvágy és pontosan tud fogalmazni. Amit átéltem, annak megtalálom a megfelelő színpadi formáját, de a két legsikeresebbnek számító előadásom például, bár saját élmények, tapasztalatok szövik át, mégsem önélet-rajzi ihletésű.

Általános érvényűnek érzi az otthonról hozott, színpadra vitt tapasztalatokat?

Erre feleljen a nézőszám: nem lehet jegyet kapni az előadásainkra, tizennyolc darabunk van repertoáron, melynek mintegy a fele túl van már a századikon, és csak az idő-, pénz- és helyhiány

érdekel

FOTÓ: MARTON SZILVI

akadályoz meg minket abban, hogy kétszer ennyit játszunk.

Mik azok a magyar családokra, családi dinamikára jellemző tulajdonságok, amik nélkül egy Pintér-mű létre sem jöhetne?

Nincs recept. De ha lenne, se árulnám el.

A Szutyokban egy falusi házaspár életét veri szét két, örökbe fogadott lány, a konfliktusból pedig mellék-hajtásként sarjad a cigány- és zsidóellenesség is. Az idegentől való félelem öröklött vagy tanult tulajdonsága a magyar társadalomnak?

Az idegengyűlölet egyáltalán nem magyar specialitás. Nem véletlenül turnéztunk sikeresen a Szutyokkal egész

Európában, Svájcban és Finnországban éppúgy magukénak érezték a történetet, mint itthon – a darab sokakat zavarba ejtett, bármilyen országban jártunk is. Az idegentől való félelmet a megértés és a jó tapasztalatok tudják feloldani. De úgy gondolom, a színház segíthet ebben is, hiszen ez egyfajta önismereti gyakorlat, élményszerű találkozás saját gyarlóságainkkal.

A Pintér-darabok jellegzetes motívumrendszerrel, tematikával dolgoznak. Nem tart attól, hogy egy idő után ezek kényelmes klisévé válik az ön és közönsége számára?

Ha az öniméltésre gondol, van bennem félelem, mint ahogy minden felelős művészből. Tudom, hogy a tizennyolc év alatt kialakult egy hozzám köthető stílus, nyelvezet – komoly elvárásokkal ülnek be a nézők az előadásaimra. A személyiségem is kialakult, egy-két jelentős érzelmi csúcs-mélypontra túl vagyok már, de nem érzem, hogy kiégtem volna. Igyekszem nyitott maradni, keresem az újabb és újabb inspirációt. Hiszek a történetmesélés erejében, a zsigeri hatásban, a humorban, a tragikumában. A forma önmagában nem érdekel, az ember, az élveboncolás igen.

A Könyvhétre jelenik meg a Parasztopera lemezcseréje, amit a 300. bemutató alkalmából készítettek. Elégedett a CD-verzióval, így is megőrzi a darab erejét?

A stúdiófelvételt nem lehet előadás-

sal összehasonlítani, hiányzik a nézői reakció, az élő előadás varázsa, de ezt el kell fogadnunk. A darabot továbbra is játszunk, remélhetőleg még húsz évig – ha valaki arra vágyik, megnézheti, aki pedig otthon szeretné hallgatni a felvételt, megveszi a CD-t és a hozzá tartozó szöveg mellékletet. Évek óta terveztük a kiadást, és nagyon boldogok vagyunk, hogy most létrejött. Külön köszönet ezért korábbi munkatársunknak, Hidvégi Annának és a Saxum Kiadónak.

Min dolgozik jelenleg, mit tudhatunk róla? Mikor és hol láthatjuk az újabb Pintér-előadást?

A következő előadást a társulattal fogom létrehozni. Munkacíme: *Szívszakadtig*. Családi drámáról van szó, kiindulópontja az egyik családtag súlyos szívbetege, majd a látszólagos megoldást hozó, már-már csodaszámba menő szívátültetés. Úgy is fogalmazhatnánk, arra keressük a választ, vajon hol is lakik a lélek. Vagyis, a lélek útját követjük a halál közelségétől, az új élet boldogságán át az elkerülhetetlen végkifejletig. Nem szeretnék többet elárulni, színházam hatásának ereje többek között abban is rejlik, hogy új történetet kapnak a nézők, melyet addig sehol sem olvashattak, láthattak azelőtt.

